

SAMENWERKINGSPARTNERS VAN DE BIBLIOTHEEK

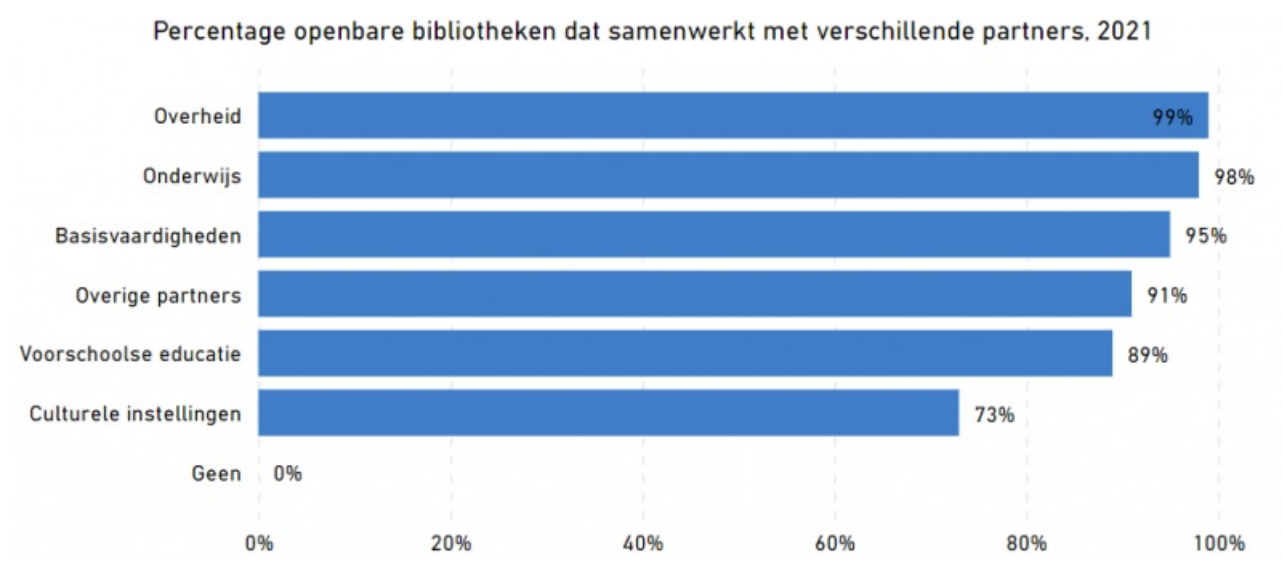
Onderzoeksartikel

Laatst bijgewerkt: 30 september 2022

Bibliotheken werken veelvuldig samen met diverse organisaties, zoals scholen, gemeenten, jeugdgezondheidszorg en kinderopvangorganisaties. Met name rondom educatie vindt veel samenwerking plaats, die vaak vanuit landelijke programma's wordt vormgegeven. Waar eerst vooral werd samengewerkt met het primair onderwijs en voor- en vroegschoolse educatie, richt de dienstverlening van bibliotheken zich ook steeds meer op het voortgezet onderwijs. Bibliotheken werken samen met zowel maatschappelijke als commerciële partijen.

Vooraf samenwerking rondom educatie

Om invulling te geven aan de kernfuncties uit de wet, werken bibliotheken samen met verschillende soorten organisaties, zowel binnen het publieke als het commerciële domein. Vrijwel alle bibliotheken werken met de samen met de (lokale) overheid (99%), het onderwijs (98%) en partners uit het domein basisvaardigheden, zoals Stichting Lezen en Schrijven en andere taal- en digitaal aanbidders (95%). De focus ligt daarbij met name op het primair onderwijs en voortgezet onderwijs, maar ook met het beroepsonderwijs wordt relatief veel samengewerkt. Ook met andere educatieve instellingen, zoals de kinderopvang en taal- of cursusaanbidders, wordt veel opgetrokken (Van de Burgt & Klaren, 2022a).

Bron: Van de Burgt & Klaren, 2022a.

Samenwerking vaak vanuit landelijke programma's

Op het gebied van voor- en vroegschoolse educatie werken bibliotheken samen met

kinderopvanginstellingen, gemeenten en consultatiebureaus. Vaak gebeurt dit vanuit het programma BoekStart, waarin opvoeders en instellingen worden ondersteund in het bevorderen van (voor)lezen aan baby's (Van de Burgt & Van de Hoek, 2022). In het primair onderwijs leveren bibliotheken in samenwerking met scholen een bijdrage aan leesbevordering en mediawijsheid. Dit gebeurt vaak in landelijke programma's zoals de Bibliotheek *op school*, maar ook in zelfontwikkelde programma's en initiatieven. Uit structureel onderzoek dat wordt uitgevoerd door de KB blijkt dat vrijwel alle bibliotheken inmiddels samenwerken met het primair onderwijs. Op het gebied van leesbevordering en informatievaardigheden was dat in eerdere jaren ook al het geval. Op het vlak van mediawijsheid werd in de schooljaren 2017-2021 duidelijk meer samengewerkt dan in voorgaande jaren (Van de Burgt & Van de Hoek, 2022b).

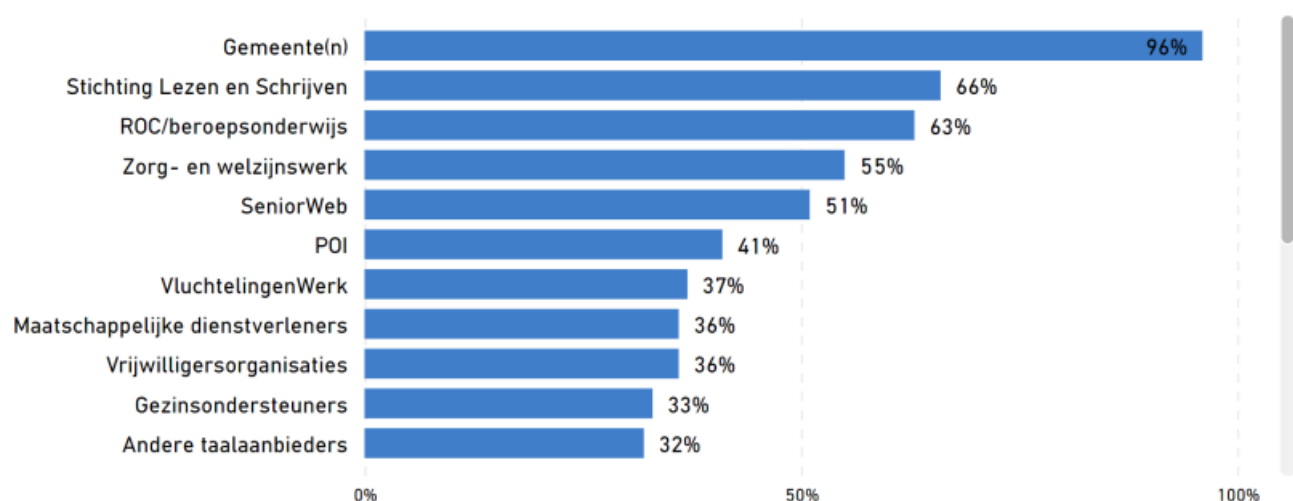
Samenwerking voortgezet onderwijs neemt toe

Steeds meer bibliotheken werken ook samen met het voortgezet onderwijs. In het schooljaar 2020-2021 werkte 83% van de bibliotheken samen met middelbare scholen. In totaal werd met 726 schoolvestigingen in het voortgezet onderwijs samengewerkt (Van de Burgt & Van de Hoek, 2022c). Het gaat hierbij om reguliere samenwerking, eigen programma's en samenwerking via de Bibliotheek *op school*. De dienstverlening richt zich meestal op leesbevordering, en in mindere mate op informatievaardigheden en mediawijsheid.

Taalhuis ondersteunt in verbetering basisvaardigheden

De bibliotheek ondersteunt burgers in het verbeteren van hun basisvaardigheden, zoals hun taalvaardigheid, om volwaardig mee te doen in de samenleving. Vaak krijgt deze dienstverlening vorm in een Taalhuis. Dit is een fysieke plek, meestal gesitueerd in een bibliotheek, waar mensen terecht kunnen als ze bepaalde vaardigheden of informatie willen op doen. Ze kunnen er bijvoorbeeld taal- of sollicitatietrainingen en computercursussen volgen, juridische spreekuren bezoeken en ondersteuning krijgen bij het invullen van formulieren. Om in deze dienstverlening te kunnen voorzien, wordt door veel bibliotheken samengewerkt met gemeenten, Stichting Lezen & Schrijven, het beroepsonderwijs en Welzijnswerk. Ook wordt op vrij grote schaal samengewerkt met andere maatschappelijke of educatieve partners (Van de Burgt & Van de Hoek, 2021b).

Samenwerkingspartners waarmee afspraken zijn gemaakt rondom basisvaardigheden, 2021

Bron: Van de Burgt & Klaren, 2022b.

Sinds 2017 samenwerking met Belastingdienst

Sinds 2017 kunnen burgers voor hulp en ondersteuning bij de (online) belastingaangifte terecht in de openbare bibliotheek. De KB en de Belastingdienst tekenden in 2016 een driejarig convenant over deze onderlinge samenwerking. Hierin stond aangegeven dat bibliotheken werden geacht drie pijlers te implementeren in de lokale dienstverlening: het ter beschikking stellen van computers en printfaciliteiten, het bieden van de mogelijkheid om digivaardigheids cursussen te volgen en het faciliteren van belastinghulp in samenwerking met maatschappelijk dienstverleners, in de vorm van spreekuren, invulcursussen en informatiebijeenkomsten. Voor de periode 2019-2022 is een nieuw convenant gesloten om de dienstverlening verder structureel in te bedden. Nu de eerste en tweede pijler tot de structurele dienstverlening van de bibliotheken behoren, ligt de nadruk in dit convenant op het bestendigen en verder uitbouwen van de spreekuren, invulcursussen en informatiebijeenkomsten.

Ondersteuning kwetsbare burgers dankzij Digitale Inclusie

Daarnaast is in 2019 onder de naam Digitale Inclusie een nieuwe samenwerking tussen de bibliotheken en een aantal uitvoeringsorganisaties van de overheid – de zogeheten Manifestgroep – gestart om burgers dicht bij huis te ondersteunen bij het omgaan met de digitale overheid. Het gaat hierbij onder andere om de Belastingdienst, het Centraal Administratie Kantoor (CAK), het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR), het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ), het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). Deze partijen verwijzen mensen die moeite hebben met computers en internet naar een bibliotheek bij hen in de buurt. Samen hebben deze partijen de volgende twee hoofddoelen:

- Zij stimuleren meer niet-digivaardige burgers deel te nemen aan digivaardigheids cursussen in bibliotheken. Zo worden steeds meer mensen (digitaal) zelfredzaam;
- Voor mensen die (blijvend) ondersteuning nodig hebben, worden informatiepunten in de bibliotheken ontwikkeld. Hier kunnen burgers terecht voor eerstelijnsinformatievoorziening over de (digitale) overheid, specifiek van de deelnemende Manifestgroep-partijen.

Negen op de tien bibliotheekorganisaties delen pand

In totaal zijn 721 bibliotheeklocaties, 58% van alle locaties, in een multifunctionele accommodatie (MFA) ondergebracht. Hiermee heeft 89% van de bibliotheekorganisaties één of meerdere locaties met andere instellingen in een gezamenlijk gebouw ondergebracht. Die constructie is soms na een fusie ontstaan, vaak met culturele partners, of is het resultaat van een samenwerking met culturele, maatschappelijke of welzijnsorganisaties. De instellingen waarmee de huisvesting wordt gedeeld, zijn divers. De meeste bibliotheekvestigingen delen het gebouw met maatschappelijk dienstverleners en het primair onderwijs, maar ook kinderopvang, zorginstellingen en theaters zijn vaak in hetzelfde gebouw gevestigd. Integratie met deze instellingen is er vooral met betrekking tot de functionaliteit van het gebouw, zoals een gedeelde publieksruimte of programmering (Van de Burgt & Klaren, 2022a).

Meer samenwerking met commerciële partners

Bibliotheken werken niet alleen samen met maatschappelijke, maar ook steeds meer met commerciële

partners. In 2020 werkte de helft van de bibliotheken samen met commerciële partners, in 2019 ging één op de drie bibliotheken een dergelijke samenwerking aan (Van de Burgt & Van de Hoek, 2021a). Zo werken bibliotheek en boekhandel regelmatig nauw samen. De boekhandel levert de bibliotheek bijvoorbeeld versneld nieuwe titels, waardoor wordt voldaan aan de wens van leners een populair boek direct te kunnen lezen. Ook tijdens activiteiten nodigen bibliotheken geregeld boekhandels uit een stand te plaatsen, om zo in de grootschalige vraag naar één besproken boek of het werk van één optredende auteur te voorzien (Bibliotheekblad, 2016; Bibliotheekblad, 2019; Verbeek, 2017). Niet alleen de boekhandel is een geliefde partner van de bibliotheek: ook andere commerciële instellingen, zoals horecaexploitanten en workshopgevers, gaan de samenwerking met de bibliotheek aan. Deze tendens past binnen de zoektocht naar andere inkomstenbronnen en verdienmodellen, waarbij de verblijfs- en activiteitenfuncties van de bibliotheek zich sterker laten gelden.

Bronnen

- Bibliotheekblad (2016). *OBA verkent samenwerking met boekhandel in het kader van nieuw vestigingsbeleid*. Geraadpleegd op 18-11-2019.
- Bibliotheekblad (2019). *Bibliotheek Harlingen gaat pand delen met boekhandel en museum*. Geraadpleegd op 18-11-2019.
- Burgt, A. van de & Hoek, S. van de (2021). *Dienstverlening openbare bibliotheken rondom basisvaardigheden voor volwassenen 2020*. Den Haag: KB.
-
- Burgt, A. van de & Hoek, S. van de (2022a). *De bibliotheek voor baby's, dreumesen en peuters. Onderzoeksresultaten enquête Bibliotheekmonitor dienstverlening voorschoolse educatie, 2020-2021*. Den Haag: KB.
- Burgt, A. van de & Hoek, S. van de (2022b). *Bibliotheken en de samenwerking met het primair onderwijs. Onderzoeksresultaten Bibliotheekmonitor-enquête samenwerking primair onderwijs 2020-2021*. Den Haag: KB.
- Burgt, A. van de & Hoek, S. van de (2022c). *Bibliotheken en de samenwerking met het voortgezet onderwijs. Onderzoeksresultaten Bibliotheekmonitor-enquête samenwerking voortgezet onderwijs, 2020-2021*. Den Haag: KB.
- Burgt, A. van de & Klaren, M. (2022a). *Bibliotheekstatistiek 2021*. Den Haag: KB.
- Burgt, A. van de & Klaren, M. (2022b). *Dienstverlening openbare bibliotheken rondom basisvaardigheden voor volwassenen 2021*. Den Haag: KB.
- Verbeek, J. (2017). *Boekverkopers en bibliotheken gaan alliantie aan*. Geraadpleegd op 18-11-2019.